

Sygn. akt I ACa 292/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Wolfke-Kobzar

Sędziowie: SSA Janusz Kaspryszyn

SSA Adam Jewgraf (spr.)

Protokolant: Beata Grzybowska

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2015 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **M. A.**

przeciwko **A. C.** - **Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w W. i Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt I C 1194/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz obu pozwanych po 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Świdnicy oddalił powództwo (oraz orzekł o kosztach procesu), którym powód domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych kwoty 114.105,62 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 57.052,81 zł od dnia 3.02.2014 r. do dnia zapłaty i od kwoty 57.052,81 zł od dnia 10.04.2014 r. do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za szkodę poniesioną przez powoda na skutek niezgodnych z prawem czynności komorniczych – naruszenia przepisów dotyczących egzekucji z nieruchomości i ustawy o podatku od towarów i usług.

Rozstrzygnięcie to poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w W. A. C. prowadzi postępowanie egzekucyjne przeciwko M. P., J. P. i A. W. w sprawie KM 1091/06, gdzie powód jest wierzycielem. Egzekucja przeciwko dłużnikom prowadzona była m.in. z udziałów dłużników

w niewydzielonych częściach nieruchomości położonej w W. przy

ul. (...) na działce nr (...) (KW (...)). Na skutek toczącego się postępowania doszło do udzielenia przybicia i przysądzenia udziałów po 1/3 stanowiących wcześniej własność M. P. (1) i A. W. na rzecz D. K. postanowieniem Sądu Rejonowego w W. w dniach 6.10.2008 r. i 6.04.2009 r.

Po sprzedaży i wpłacie należności w kwocie 316.383,75 zł za każdy udział w dniu 2.02.2010 r. Komornik wystawił w imieniu dłużnika A. W. fakturę VAT o nr (...), zaś w imieniu M. P. (2) fakturę VAT o nr (...). Od obu faktur pozwany Komornik jako płatnik podatku VAT odprowadził podatek VAT w kwocie po 57.052,81 zł na rachunek Urzędu Skarbowego w W.. W dniach 22.02.2010 r. i 14.02.2010 r. do faktur została wystawiona nota korygująca w przedmiocie prawidłowego oznaczenia nabywcy. Dłużnik M. P. (1) zakwestionował wystawienie faktur i naliczenie podatku VAT, co było przedmiotem jego skargi na czynności komornika rozpatrywanej przez Sąd Rejonowy w W., który postanowieniem z dnia 21.05.2012 r. oddalił skargę.

Powód nabył wierzytelność od L. S., która zabezpieczona była hipoteką na nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) i pismem z dnia 25.03.2013r. powiadomił o zmianie wierzyciela hipotecznego. Wcześniej do postępowania jako wierzyciel zgłosiła się Gmina W., która w 2004 i 2005 roku we wnioskach egzekucyjnych wskazała, iż domaga się m.in. prowadzenia egzekucji z wierzytelności.

W dniu 4.03.2013 r. Sąd Rejonowy w W. sporządził plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej przeprowadzonej w dniu 6.10.2008 r. z udziału A. W.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 1.07.2014 r. plan ten został zmieniony przy uwzględnieniu do podziału między wierzycieli kwoty nadpłaconego podatku zwróconej przez Urząd Skarbowy.

W odniesieniu do sumy uzyskanej ze sprzedaży udziału w nieruchomości należącej do M. P. (1) Sąd Rejonowy w W. wydał postanowienie w dniu 4.03.2013 r., które zostało zmienione postanowieniem z dnia 3.07.2013 r. Na skutek wniesienia zarzutów od ostatniego planu podziału, Sąd Okręgowy w Świdnicy postanowieniem z dnia 21.02.2014 r. uchylił zaskarżone postanowienie z dnia 3.07.2013 r. i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W.. Wskazał na konieczność zweryfikowania zasadności wystawienia faktur VAT za sprzedane udziały w nieruchomości. Postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 1.07.2014 r. zmieniono plan podziału przy uwzględnieniu do rozdziału między wierzycieli zwróconą przez Urząd Skarbowy kwotę nadpłaconego podatku. W dniu 7.01.2014 r. dłużnik M. P. złożył skargę na czynność komornika w przedmiocie przekazania podatku VAT do Urzędu Skarbowego ze sprzedaży jego udziału. Na skutek rozpoznania skargi Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 27.01.2014 r. umorzył postępowanie w przedmiocie skargi na odmowę korekty faktury VAT o nr (...) i odrzucił skargę w zakresie dotyczącym faktury VAT o nr (...).

Pismami z dnia 7.01.2014r. powód złożył wnioski w przedmiocie rozszerzenia egzekucji o wierzytelności z tytułu należności emerytalnych, rentowych, zasiłku chorobowego oraz zwrotu podatku PIT, CIT i VAT wobec wszystkich dłużników. Pozwany Komornik pismami z dnia 13.01.2014 r. dokonał zajęć w Urzędzie Skarbowym w W. zgodnie z wnioskami powoda, które okazały się bezskuteczne.

Naczelnik Urzędu Skarbowego pismem z dnia 16.01.2014 r. poinformował pozwanego Komornika o decyzji z dnia 13.01.2014 r., wydanej na wniosek M. P. (1) z dnia 7.11.2013 r., którą określono nadpłatę podatku od towarów i usług w kwocie 57.052,81 zł z tytułu nienależnie pobranego podatku przez Komornika. Komornik Sądowy wystawił korektę (...) do faktury VAT (...), w której skorygował należny podatek do zera i pismem z dnia 17.01.2014 r. zwrócił się do Urzędu Skarbowego w W. o informację, czy w związku z decyzją z dnia 13.01.2014 r. określającą nadpłatę podatku od towarów i usług w kwocie

57.052,81 zł, podatek VAT pobrany w związku ze sprzedażą udziału A. W. był należny. Równocześnie dokonał zajęcia nadpłaty podatku w Urzędzie Skarbowym. Naczelnik Urzędu Skarbowego w W. w odpowiedzi na powyższe określił, iż naliczenie podatku VAT odnośnie sprzedaży udziału w nieruchomości A. W., wobec faktu, iż nie spoczywał na nim obowiązek podatkowy związany z podatkiem od towarów i usług – było bezprzedmiotowe. Komornik wystawił w dniu 6.02.2014 r. korektę nr (...) do faktury VAT nr (...) korygując należny podatek do zera.

Komornik powiadomił Sąd Rejonowy w W., powoda oraz pozwanego M. P. (1) o odzyskaniu kwot nadpłaconego podatku oraz przekazaniu tych należności do depozytu sądowego. W wyniku powyższego dłużnik M. P. (1) złożył pismem z dnia 7.03.2014 r. skargę na czynność komornika polegającą na odmowie wypłaty wierzytelności wcześniej

zajętych na skutek wniosku wierzyciela i wniósł o zobowiązanie do wypłaty kwoty 57.052,81 zł na rzecz powoda. Sąd Rejonowy

w W. postanowieniem z dnia 31.03.2014 r. oddalił skargę, uznając ją jako skierowaną przeciwko odmowie wszczęcia egzekucji z wierzytelności. Sąd

w uzasadnieniu wskazał, że zwrócona kwota nadpłaconego podatku VAT winna być uwzględniona przy podziale sumy uzyskanej ze sprzedaży udziału w nieruchomości, nie zaś jako należność uzyskana w drodze egzekucji z wierzytelności.

W dniu 25.03.2014 r. pozwany Komornik dokonał zajęcia nadpłaty w podatku VAT za sprzedaż udziału należącego do A. W.. W dniu 4.04.2014 r. Urząd Skarbowy w W. przelał na rachunek pozwanego Komornika kwotę 57.052,81 zł, która to kwota w dniu 7 kwietnia 2014 r. przekazana została do depozytu sądowego, jako uzyskana ze sprzedaży licytacyjnej ułamkowej części nieruchomości dłużnika A. W., o czym Komornik poinformował Sąd Rejonowy w W. pismem z dnia 7.04.2014 r. Wcześniej, bo 28.01.2014 r. przelał na rachunek Sądu Rejonowego w W. kwotę nadpłaconego podatku, tj. 57.052,81 zł z tytułu sprzedaży udziału M. P. (1).

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd ten wskazał, że istotą sprawy było ustalenie, czy w całokształcie okoliczności doszło do bezprawnego zachowania pozwanego komornika, czy zostało wykazane przez powoda powstanie szkody i w jakim rozmiarze oraz rozważenie, czy zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy tymi działaniami, a szkodą. Odnosząc powyższe do realiów sprawy przyjął, że jakkolwiek w okolicznościach sprawy nastąpiło błędne działanie komornika polegające na odprowadzeniu podatku VAT od sprzedaży udziałów nieruchomości dłużników, to jednak kwoty te zostały zwrócone, zdeponowane na rachunku komornika, a ostatecznie ujęte w planie podziału, którego powód jako wierzyciel nie zaskarżył. Sąd I instancji wskazał, że wobec wielości wierzycieli komornika zobowiązany był do sporządzenia planu podziału, a dopiero w toku dalszej egzekucji ustalone zostanie, jakie uzyskane ze sprzedaży nieruchomości dłużników przypadną poszczególnym wierzycielom. Zdaniem Sądu nie bez znaczenia pozostaje fakt, że błędnie przekazana organom skarbowym kwota, która wróciła na rachunek komornika, pochodziła z egzekucji praw do nieruchomości, a zatem nigdy nie stała się wierzytelnością dłużników, zwłaszcza że dłużnicy nie byli podatnikami podatku VAT (co przecież przesądziło o zwrocie spornej kwoty). Sąd Okręgowy zauważył też, że powód nie wykazał wysokości szkody, gdyż za szkodę nie sposób było uznać „nadpłaconego” podatku, który został zwrócony przez Urząd Skarbowy. Powyższe, tj. brak wykazania wszystkich przesłanek odpowiedzialności, skutkowało oddaleniem powództwa, bez badania zaistnienia dalszych przesłanek. Orzeczenie o kosztach oparte zostało o treść art. 98 § 1 k.p.c.

Z wyrokiem tym nie zgodził się powód skarżąc go apelacją w całości, domagając się zmiany zaskarżonego orzeczenia i zasądzenia od pozwanych solidarnie kwoty 114.105,62 zł wraz ustawowymi odsetkami oraz zasądzenia kosztów procesu za obie instancje. Skarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego materiału dowodowego przez bezpodstawne przyjęcie, że nie doszło do skutecznej egzekucji wierzytelności zajętych na wniosek powoda, gdy z przedłożonych dowodów wynika, że zajęcia były skuteczne i w ich wyniku Urząd Skarbowy przekazał środki:

2. naruszenie art. 23 ustawy o Komornikach sądowych i egzekucji, przez niewłaściwe zastosowanie tego przepisu i przyjęcie, że pozwani nie ponoszą odpowiedzialności, gdy postępowanie wykazało, iż powód mimo skutecznego przeprowadzenia egzekucji ze wskazanych przez niego wierzytelności nie otrzymał opisanych w pozwie środków, co spowodowało w jego majątku szkodę;

3. naruszenie art. 108 od podatku od towarów i usług, przez jego niezastosowanie i błędne przyjęcie, że z tytułu wystawionych przez komornika faktur nie powstał obowiązek podatkowy.

W odpowiedzi na apelację obaj pozwani wnieśli o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz każdego z pozwanych kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się bezzasadna.

Przed szczegółowym odniesieniem się do zarzutów apelacji wskazać należy, że w ocenie Sądu Apelacyjnego na aprobatę zasługują ustalenia faktyczne poczynione w tej sprawie przez Sąd Okręgowy. Ustalenia te jako wyczerpujące i znajdujące odzwierciedlenie w zgromadzonym materiale dowodowym, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, czyniąc je podstawą swojego rozstrzygnięcia. Jakkolwiek powód w apelacji formułuje zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych, to jednak w istocie jego analiza prowadzi do wniosku, że zamierza w ten sposób nie tyle do podważenia ustaleń faktycznych, co podważenia dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny tych ustaleń w świetle mających zastosowanie w sprawie przepisów prawa materialnego. Same zaś okoliczności faktyczne, w istocie nie były między stronami sporne, spór zaś koncentrował się wyłącznie na ich interpretacji.

Wskazać na wstępie należy, że nieuzasadnione było skoncentrowanie się przez powoda tak w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, jak również obecnie w apelacji na interpretacji przepisów podatkowych, które na gruncie konstrukcji odpowiedzialności pozwanych nie miały istotnego znaczenia dla bytu i oceny zasadności roszczenia powoda. Przypomnieć należy, że powód konstruował swoje roszczenie jako roszczenie odszkodowawcze, za czynności komornika sądowego pozostające w sprzeczności z przepisami prawa, na skutek których powstałaby szkoda w majątku powoda. W okolicznościach sprawy uznać należało, za trafne stanowisko Sądu I instancji, że w niniejszej sprawie powód nie podołał wykazaniu przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych. W szczególności zaś nie wykazał zaistnienia szkody, tj. na czym szkoda ta miałaby polegać, względnie jej wysokości, błędnie upatrując prostego przełożenia pomiędzy rzekomo poniesioną szkodą, a wysokością sum wadliwie odprowadzonych przez komornika sądowego na rachunek organów skarbowych, które następnie zostały zwrócone przez organ skarbowy.

Zauważyć wypada, że rację mają pozwani twierdząc, iż nawet jeśliby założyć wystąpienie jakiegokolwiek szkody po stronie powoda, w skutek zdarzeń z którymi wiąże jej powstanie, to niniejsze powództwo jest przedwczesne. Należy bowiem zauważyć, że postępowanie egzekucyjne w dalszym ciągu się toczy, nadal jest rozdysponowywana kwota, która wróciła z tytułu wadliwie odprowadzonego przez komornika podatku od towarów i usług. Nie wiadomo w dalszym ciągu do kogo kwota ta – lub jej część – trafi, a zatem nie można mówić, aby już było przesądzone, że nie trafi ona w całości lub w części do powoda. Powyższe zatem czyniło uzasadnionym twierdzenie, iż obecnie nie można mówić o powstaniu po stronie powoda szkody o określonej wysokości, co samo w sobie czyniło niniejsze powództwo przedwczesnym.

Wskazać również należy, że myli się powód wywodząc – jeśliby uznać, że kwota, którą organy skarbowe zwróciły z tytułu wadliwie odprowadzonego podatku od towarów i usług – została skutecznie zajęta na skutek jego wniosku jako wierzytelność dłużników – winna przyspaść w całości jemu. Trafnie wskazał Sąd Okręgowy, że nie tylko powód wnosił o zajęcie wierzytelności dłużników, ale także co najmniej jeszcze jeden z wierzycieli - Gmina W. – formułowała tego rodzaju żądania, o czym świadczy wprost treść wniosku egzekucyjnego złożonego przez Gminę W.. Tym samym nawet jeśliby nawet uznać, że sporna kwota stanowiłaby podlegająca zajęciu wierzytelność dłużnika od organów skarbowych, to wobec wielości wierzycieli suma ta podlegałaby podziałowi pomiędzy wierzycieli, a w konsekwencji powód nie otrzymałby jej w całości. Tym samym nie mógł zasadnie twierdzić, że w całości wskazana przez niego kwota stanowiła poniesioną przez niego szkodę.

Wreszcie co de facto najistotniejsze wskazać należy, że mając na uwadze okoliczności sprawy w ocenie Sądu Apelacyjnego nie sposób w ogóle mówić o powstaniu jakiegokolwiek szkody po stronie powoda, nawet uwzględniając błędne działanie komornika polegające na wadliwym odprowadzeniu podatku od towarów i usług, w sytuacji kiedy dokonana przez niego sprzedaż udziału w nieruchomości dłużników nie podlegała opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. Przypomnieć trzeba, że szkoda majątkowa może wystąpić w dwóch postaciach, a mianowicie strat, które poszkodowany poniósł (*damnum emergens*) oraz utraty korzyści, które mógłby osiągnąć (*lucrum cessans*). Strata polega na rzeczywistej zmianie stanu majątkowego. Wyraża się wielkością uszczerbku doznanego w majątku istniejącym przed zdarzeniem wyrządzającym szkodę i ewentualnych dalszych uszczerbkach, będących normalnym następstwem zdarzenia początkowego. Strata ta oznacza zmniejszenie aktywów. Utrata korzyści oznacza udaremnienie zwiększenia się majątku, które mogłoby nastąpić, gdyby nie zdarzenie wyrządzające szkodę (np.

nieosiągnięcie oczekiwanego zysku). Co istotne, jak trafnie się zauważa ustalenia istnienia i wielkości szkody dokonuje się za pomocą metody dyferencyjnej (różnicowej), która nakazuje przyjąć za szkodę różnicę między rzeczywistym stanem dóbr poszkodowanego z chwili dokonywania ustaleń a stanem hipotetycznym, jaki istniałby, gdyby do zdarzenia sprawczego nie doszło. W okolicznościach sprawy owego zdarzenia sprawczego powód sam upatruje w istocie w zdarzeniu o złożonym charakterze, które to w istocie musi być traktowane łącznie. Po pierwsze tak w braku przekazania na jego rzecz zajętej na skutek wniosku powoda „wierzycelności” z tytułu nadpłaconego podatku, które pozostaje w ścisłym związku z wadliwym odprowadzeniem przez komornika podatku od towarów usług, następnie zwróconego przez organy skarbowe. Tym samym dla ustalenia zaistnienia szkody konieczne jest dokonanie porównania majątku powoda do stanu jaki by istniał, gdyby nie doszło do błędnego odprowadzenia przez komornika podatku od towarów i usług. Otóż w przypadku, gdyby do tego wadliwego odprowadzenia nie doszło, a powód uczestniczyłby w podzielnym uzyskanej z egzekucji sumy z licytacji, to w obu przypadkach otrzymałby tę samą kwotę. Innymi słowy powód nie może w błędzie komornika poszukiwać dodatkowych korzyści, uprawnień, ponad te jakie by mu przysługiwały, gdyby wadliwe działanie nie miało miejsca. Podobnie, gdyby powód – lub jego poprzednik prawny nie uczestniczyli w pierwotnym podziale, to i tak – przy założeniu braku błędu komornika – wówczas cała kwota zostałaby rozdysponowana, bez udziału powoda, a tym samym nie powstałaby żadna wierzytelność i żadna szkoda. Tym samym w żadnym wypadku nie można mówić, aby na skutek błędnego działania komornika nastąpiła sytuacja, która wyrządzałaby powodowi szkodę czy stawiałaby powoda w gorszej sytuacji, niż wówczas gdyby powód uczestniczył w postępowaniu egzekucyjnym pozbawionym błędnego działania komornika.

Na koniec wskazać należy, że istocie powództwo powoda zmierza do wykorzystania błędnego działania komornika i na jego podstawie postawienia się w korzystniejszej sytuacji w stosunku do pozostałych wierzycieli, tj. do otrzymania więcej niżby powód otrzymałby, gdyby w prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym nie doszło do błędu komornika. Powyższe zaś, niezależnie od przytoczonych już argumentów, nie może zyskać akceptacji i nie zasługuje na ochronę prawną.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny po myśli art. 385 k.p.c. apelację powoda jako oczywiście bezzasadną oddalił. Z uwagi na fakt, że powód w całości przegrał postępowanie apelacyjne na mocy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. zobowiązany był do zwrotu poniesionych przez pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego, na które złożyły się kwoty po 2.700 zł – kosztów zastępstwa procesowego pozwanych ustalone odpowiednio na podstawie § 6 ust. 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 6 ust. 6 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

bp